PELS-AVISEN

SØNDAG D. 31. JANUAR 2016

Eksperter:

Pelsmodstand bygger på følelser

Holdningen til pels er til tider polariseret, og debatten kan få bølgerne til at gå højt. Ifølge en lektor og ph.d. med speciale i pels og en forsker i dyrehistorie beror pelsmodstand blandt andet på følelser og symboler.

Illustrationer: Jens Schmidt

Pels-Avisen dokumenterede i første nummer, at dyrevelfærden hos danske mink er god.

Der er alligevel nogle, der opfatter det at gå med pels som etisk forkert, og Pels-Avisen har derfor bedt to eksperter om at give deres bud på en forklaring.

- Det er mærkeligt, hvis nogle er imod pels og ikke kødspiseri, men det kan for det første skyldes, at der findes et symbolsk, men også forældet billede af pels som overklassens luksusforbrug, siger Lise Skov, lektor og ph.d. med speciale i pels ved Copenhagen Business School.

I 2003 påpegede Dyreetisk Råd, at pels ikke er et mere luksuriøst produkt end kød, fordi der findes erstatningsmuligheder for begge. Rådet pointerede også, at man kan argumentere for, at kød er mere luksuriøst, fordi det giver større miljøbelastning.

Anne Katrine Gjerløff, forsker i dyrehistorie, mener dog ikke, at denne opfattelse er slået populært igennem:

- Der findes en idé om, at det er mere nødvendigt, at vi bruger dyr til mad, hvorimod det ikke er nødvendigt at gå med eksempelvis minkpels. Det er tegn på en nøjsomhed eller luksuskritik, når der sættes en grænse for, hvad man kan tillade sig at bruge dyr til. Når det så er sagt, så tror jeg, der er en meget stor fællesnævner mellem folk, som er imod pels og industrialiseret landbrug i det hele taget, siger hun.

DYREHIERARKI

En anden årsag til, at nogle mennesker har et negativt billede af pels, er, at der er stor forskel på, hvilken etisk status vi tillægger det enkelte dyr. Mennesker har til alle tider i forskellige kulturer placeret dyr i et hierarki – den såkaldte sociozoologiske skala – der former sig ud fra kontekst, følelser og symboler.

- Det spiller helt klart ind, at minken er lille og nuttet, siger Anne Katrine Gjerløff og peger på, at vi er blevet tættere knyttet til nogle dyr, mens vi er blevet meget fremmedgjorte over for andre.

DISNEYFICERING

Ved den allerførste dyreværnslov i England i 1822 var køer og heste de eneste dyr, der blev lagt vægt på. Hunde var dengang langt nede på skalaen, mens de i dag som familiedyr er rykket op i toppen – sammen med vilde dyr, som mange føler, vi mennesker helst skal lade være i fred.

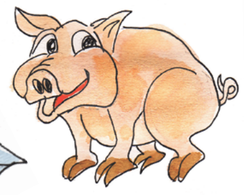

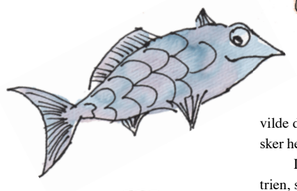

Lise Skov nævner kulturindustrien, som har været med til at ophøje pelsdyrenes status i dag.

- En nuttethed eller "disneyficering" spiller i høj grad ind. I dag bliver dyr forbundet med en følelseskontakt, fordi vi lever i et postindustrielt samfund, hvor dyr i meget ringe grad arbejder for os. Der er ikke noget i vejen med Disney-film med personificerede dyr, vi kan identificere os med, men det er den eneste måde, mange møder dyrene på, siger Lise Skov.

Aflivningen af giraffen Marius i København Zoo, der i februar 2014 skabte furore langt ud over de danske landegrænser, er et godt eksempel på personificeringens kraft.

- Dyr med navne får en helt særlig position og udmærker sig som individer med personligheder. Hvis man slår sådan et navngivet dyr ihjel, opfatter mange det som, at man også slår et individ ihjel, frem for en navnløs repræsentant fra en art, siger Anne Katrine Gjerløff.

BURET ER ET STÆRKT SYMBOL

Lise Skov nævner, at dyreaktivisters visuelt voldsomme kampagner på nettet matcher det følelsesmæssige forhold, vi har fået til dyr:

- Der kan dukke nogle ubehagelige billeder op, hvis man googler "fur farm". Når vi ser close up-billeder af dyr, der lider, bliver vi berørte og tænker, "det her er jeg imod" uden helt at forstå, hvor billedet kommer fra, og at det er de samme billeder, der roterer. Man tænker ikke på, at den industri, det peger fingre af, faktisk er en helt anden end det, billedet viser, siger Lise Skov.

Æstetikken omkring dyr i bur er også noget, der for nogle kan virke skræmmende:

- Der er noget ved det indespærrede, som folk ikke bryder sig om. De har formentlig også en forestilling om, at dyrs naturlige adfærd ikke kan udleves i et bur. Man menneskeliggør dem og tænker, "jeg ville ikke selv bryde mig om at være indespærret," siger Anne Katrine Gjerløff.

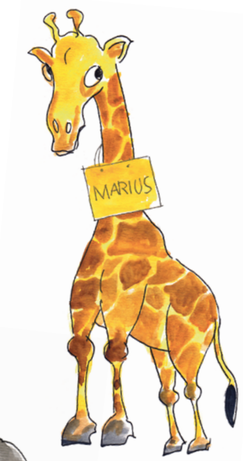

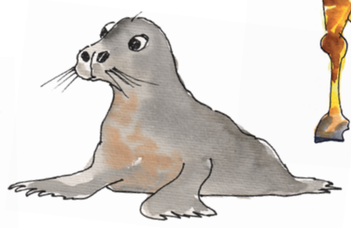

Vi hader rotter. Grise og fisk er vi knap så begejstrede for. Giraffer er vi blevet tiltagende vilde med, og hvis giraffen tilmed har et navn, så kan den næsten slå hunden, dyrenes konge, af tronen. Pelsdyr rangerer også højt på den sociozoologiske skala, som mennesker rangdeler dyr efter. Vores accept af brugen af de enkelte dyrearter afhænger af placeringen i hierarkiet - og det ændres over tid og på tværs af kulturer. I Kina spiser de for eksempel hunde.

SKEPSIS OVER FOR FORSKNING

Når minkavl møder skepsis, selvom forskere og dyrlæger har fastslået, at dyrevelfærden hos danske mink er god, kan det blandt andet også forklares med demokratiseringen af viden.

- Rigtig meget forskellig forskning støder sammen med folks holdninger. Det er jo lige fra, at folk ikke vil lade sig vaccinere, til hvad det er for noget mad, man mener, er sundt. Der er samtidig ingen tvivl om, at folk er blevet mindre autoritetstro, og at det er blevet nemmere for den enkelte både at give udtryk for en holdning og så tvivl om videnskaben via de elektroniske medier, siger Anne Katrine Gjerløff. ■

DANSKERNE: VI MÅ GERNE SLÅ DYR IHJEL

Pels-Avisen stillede spørgsmålet: Hvis et dyr har god dyrevelfærd, er det så i orden, at dyret bliver slået ihjel til gavn for mennesker?

76 procent svarede ja.

Nej: Dyr må ikke slås ihjel
Ja: Dyr må gerne slås ihjel

Undersøgelsen er gennemført af analyseinstituttet YouGov. Der er i alt gennemført 1005 CAWI-interview med danskere i alderen 18-74 år, i perioden 23. - 24. november 2015.

Bengt Holst:

Dyr skal bruges med omtanke

Pels-Avisen har talt med Bengt Holst, formand for Det Dyreetiske Råd, om dyreetik. Han mener, vi kan forsvare at gøre brug af dyr til forskellige formål, så længe vi hele tiden stræber efter at give dem de bedst mulige forhold. Og så mener han, at der er sket en ændring i den måde, vi opfatter dyrene på. Vi er i stigende grad blevet fremmedgjorte over for naturen, og man taler i dag om dyrs integritet og rettigheder i langt højere grad end tidligere.

Hvordan er den aktuelle tendens i dyreetik?

Der er en større og større fremmedgørelse over for naturen – i det hele taget de biologiske mekanismer, der ligger bag de ting, vi bruger fra naturen. Uanset om det er kød, sko, pels, eller hvad det nu er. Vi spiser kød uden at tænke på, hvor kødet kommer fra. Vi går med sko uden at tænke på, hvor læderet kommer fra.

For 20 år siden var fokus for dyreværnsorganisationerne hovedsageligt at undgå, at dyrene led. Herhjemme var det mest landbrugsdyrene, man havde blik for. Så begyndte man også at fokusere på, at dyrene ud over at undgå lidelser også skulle have et godt liv med daglige udfordringer og berigelse i hverdagen. Og i dag diskuterer man så også dyrs integritet. Det er ikke længere kun et spørgsmål om at undgå lidelser eller give dem mulighed for at udfolde mest mulig naturlig adfærd. Det er også et spørgsmål om at bevare deres integritet. Dyr skal have lov til at udtrykke sig som de dyr, de er, og med respekt for, hvad de er udviklet til. Og endelig er der så den mere ekstreme del af spektret, hvor man vil give dyr rettigheder, som om de er mennesker. Disse tendenser afspejler sig også i den måde, debatten foregår på.

I England og Holland har man indført et minkforbud på baggrund af offentlig moral. Man kunne ikke gennemføre det på baggrund af dyrevelfærd, fordi den er høj i minkproduktionen. Hvad mener du om at lovgive på baggrund af moral?

De har haft en meget kompleks debat. Hvad der ligger til grund for deres lovgivning, det ved jeg ikke. Jeg vil nøjes med at forholde mig til princippet om at lovgive på baggrund af moral, hvilket jeg tror, man skal passe meget på med. For hvem sætter grænsen for, hvad der er det moralsk rigtige? Hvis du går 60 år tilbage, var moralen i Danmark én ting. I dag er den en anden. Hvis du går 100 år tilbage, var moralen omkring sex for eksempel helt anderledes, end den er i dag. Og skal man så lovgive på baggrund af kirkens moral eller menigmands moral? Selvfølgelig kan man vælge politisk at signalere en bestemt moral og så lovgive derefter. Men så er det en ren politisk afgørelse, og så grunder det ikke i en faglig vurdering eller argumenter for f.eks. at undgå dyrs lidelser eller at bevare deres naturlige adfærd.

Hvor bevæger udviklingen sig hen i forhold til dyreetik i fremtiden?

Jeg tror faktisk, at den vil fortsætte i samme spor, bl.a. fordi der er den her større fremmedgørelse fra naturen, efterhånden som flere og flere mennesker flytter ind til byerne. For 100 år siden var vi meget afhængige af, at man skulle ud i naturen og finde det kød og de grøntsager, man skulle have på bordet. I dag er man ikke på samme måde afhængig af den. I hvert fald opfatter vi ikke den afhængighed, fordi vi bare går ned i supermarkedet og køber det, vi skal bruge. Det giver os frihed til at have nogle andre forhold til de dyr og den natur, der nu en gang omgiver os. Og oven i dette kommer så en voksende faktuel viden om dyr og deres behov, og tilsammen giver disse faktorer os overskud til og mulighed for at gå ind i en diskussion, som for eksempel: "Er vi nu sikre på, at dyrene har det godt nok?", "Er vi sikre på, at de kan udfolde sig frit, og i overensstemmelse med deres natur?", "Kan vi overhovedet tillade at bruge dem på den måde, vi gør?" Sideløbende med dette kommer vi nok til at se en stigende polarisering i debatten. Den er allerede langt mere fremtrædende end for bare 15-20 år siden og giver sig i sin mere ekstreme side udslag i nogle af de dyrerettighedsgrupper, der eksisterer i dag. Det er ofte dem, man hører, fordi de råber højest. Men der er også en stor grå masse, som man ofte kommer til at glemme. Det er dem, der ikke siger så meget i dagligdagen, men som til syvende og sidst udgør det store flertal. Generelt har vi da også stadig en rimelig afbalanceret debat herhjemme.

Minkavl er mål for dyreretsbevægelsens antikampagner. Hvorfor står denne branche for skud?

Der kan være kritik af dyrevelfærden, men jeg tror også, det kan være spørgsmålet om, hvorvidt pels er en luksusvare, der gør sig gældende. Det er spørgsmålet, om vi kan tillade os at bruge dyrene, når det er til luksusfremstilling. Det er så nogens argumenter. Men man kan også stille spørgsmålet: "Hvem skal bestemme, hvad der er luksus?" Man kan jo også godt sige, at det er luksus, at vi spiser så meget kød, som vi gør. Hvem er det, der sætter de moralske retningslinjer? Hvem bestemmer, hvad der er luksus, og hvad der ikke er luksus? Dyrerettighedsforkæmpere går jo i sidste ende efter, at vi slet ikke må bruge dyrene på nogen måde.

Skal vi opgive vores ret til at bruge dyr?

Jeg mener, ordet "ret" er et forkert ord at bruge. Jeg mener ikke, vi skal opgive vores mulighed for at bruge dyr til forskellige formål, men vi skal sikre os, at formålet og den måde, vi gør det på, står mål med hinanden. Vi skal bruge dyrene på en ordentlig måde og nøje overveje, hvad vi bruger dem til. Og så må vi aldrig blive tilfredse med den måde, vi gør det på. Alle brancher kan altid forbedre sig på en eller anden vis, hvis de er villige til at gøre det, der skal til. I forsøgsdyrsverdenen har der været meget stor debat – en debat der også var påkrævet – om, hvad kan man tillade sig og ikke tillade sig at gøre med forsøgsdyr. På samme måde skal man også for andre brug af dyr løbende have debatten om, hvorvidt det er nødvendigt at bruge dyrene i den sammenhæng, eller om man kan gøre det bedre på anden vis. ■

PELS-AVISEN

Pels-Avisen er en annonce, som Danske Minkavlere og Kopenhagen Fur har indrykket i Politiken, Berlingske og Jyllands-Posten. Pels er en stor erhvervsklynge i Danmark med verdensledende aktiviteter inden for minkgårde, eksportorganisering, veterinærviden, modedesign og maskinproduktion. Erhvervet nyder derfor også løbende en stor presseomtale og positiv interesse fra det omgivende samfund.

Pelsklyngen er dog også et erhverv, der nu og da forsøges udstillet som noget særligt. Dette er ofte drevet af grupperinger, som har et snævert ideologisk/politisk sigte i forhold til menneskers hold og brug af dyri det hele taget.

Desværre har store dele af pressen og journalister i dag så stramme arbejdsvilkår og manglende muligheder for at afsætte ressourcer til en professionel research, at historier jævnligt viderebringes uden den ønskede og nødvendige journalistiske dybde og baggrund. Selv om det ikke er pressens hensigt, kan dette resultere i formidling, som ikke giver et retvisende billede.

Ligesom for alle andre erhverv i både det offentlige og den private sektor, så sker dette også en gang imellem med historier om vores spændende brancheområde.

Vi har derfor valgt at etablere Pels-Avisen, hvor vi har mulighed for at tilføre det offentlige rum de fakta, der sikrer en virkelighedsnær formidling og en retvisende skildring af stort og småt i vores erhverv. Vi er heller ikke perfekte, men vi vil gøre vores bedste.

KØD ER PELS, PELS ER KØD

Det Dyreetiske Råd udgav i januar 2003 "Udtalelse om pelsdyrproduktion". Rådet ridsede her den etiske debat om pels, kød og luksus op:

"Hvis man som udgangspunkt opfatter pels som en vare på lige fod med andre varer, vi får fra dyr, bliver det vanskeligt at se, på hvilken måde pels skulle adskille sig som et særligt luksusprodukt. I vores samfund omgiver vi os med produkter, der ikke er nødvendige for os, og definitionen af, hvornår noget er luksuriøst, kan derfor forekomme noget tilfældigt. Det er for eksempel vanskeligt at argumentere for, hvorfor pels skulle være mere luksuriøst end kød, da der i vores del af verden findes rigeligt med erstatningsmuligheder for begge. Og hvis man vælger at brede diskussionen ud til at dække miljøhensyn, kan pels synes mindre luksuriøst end kødspiseri, idet man kan argumentere for brugen af pels som et mere miljøvenligt produkt end syntetiske materialer, og mod produktion af kød, som giver større miljøbelastning og ringere energiudnyttelse af jorden end planteproduktionen."